

Opazovanja žerjavov v negnezditveni sezoni 2025/2026 na območju Slovenije

8. poročilo o selitvi žerjavov

Dejan Bordjan

foto: Laura Kristan Smerdelj

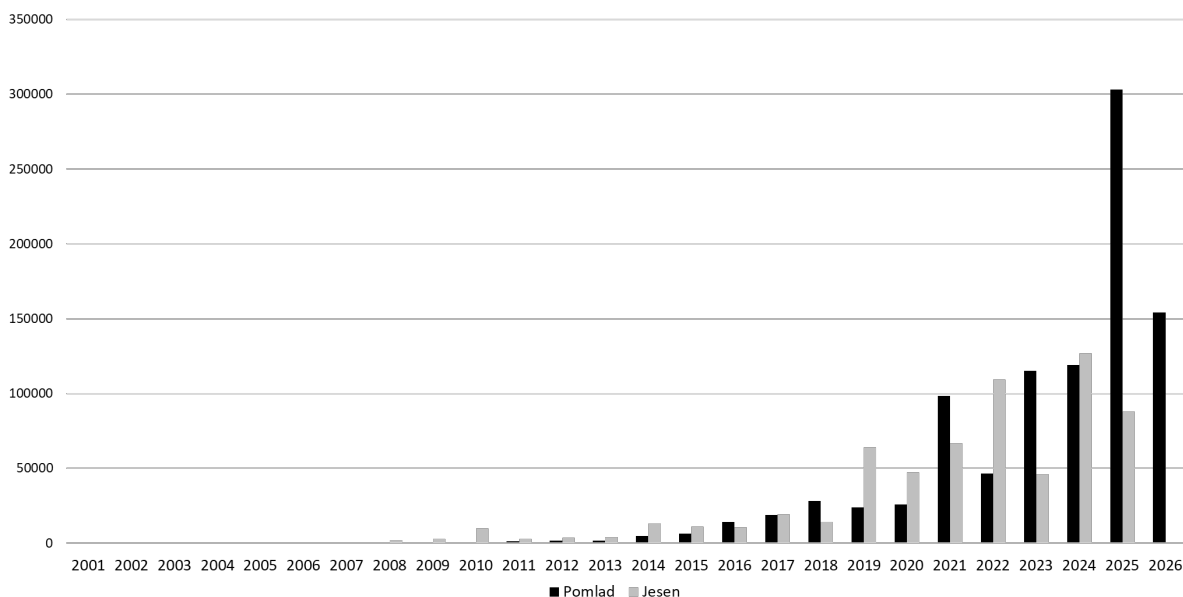
September 2026

1. Uvod

Pred vami je že osmo poročilo o opazovanju žerjavov v Sloveniji. Zaradi obilice opazovanj ter prekrivanja jesenske in spomladanske selitve sta tokrat že drugič obe selitveni obdobji združeni v skupno poročilo. Kjer je mogoče, sem podatke primerjal s preteklimi leti. Podatke sem zbiral neposredno od opazovalcev - k sodelovanju sem prek elektronske pošte pozval dosedanje opazovalce, poziv k sodelovanju pa smo v društvu objavili tudi na družbenih omrežjih. Sprejel sem vsako opazovanje, če je le imelo datum in lokacijo, za popolno pa je štelo opazovanje z lokacijo, datumom, številom opazovanih žerjavov, ali fotografijo, uro opazovanja, smerjo selitve ter opisom višine in njihovega vedenja. Kadar število žerjavov ni bilo znano, sem uporabil povprečno število žerjavov za celotno sezono selitve, kar je dalo konzervativno oceno velikosti jate.

2. Število jat in opazovanih žerjavov

Slika 1: Ocenjeno število opazovanih žerjavov v Sloveniji med letom 2001 in 2026, ločeno po selitveni sezoni.

Na jesenski selitvi 2025 smo opazovali 86.461 žerjavov v 721 jatah. Število ocenjenih žerjavov je tretje največje in zaostaja samo za letoma 2022 in 2024, ko smo obakrat presegli 100.000 žerjavov. Število jat pa zaostaja samo za letom 2022 (786). Ocenjeno število žerjavov na spomladanski

selitvi pa zaostaja samo za izjemnim letom 2025, ko smo opazovali več kot 300.000 žerjavov. Dvig števila žerjavov lepo sledi trendu žerjavov v Evropi, kjer se je populacija v zadnjih dvajsetih letih močno okrepila in razširila proti zahodu. Je pa treba biti pri številu opazovanih žerjavov previden, saj gre za močan dvig opazovanih jat, ki ni nujno v celoti posledica dejanskega dviga števila žerjavov. Pri mnogih jatah gre namreč za podvajanje opazovanj, oz. opazovanj iste jate po več delih Slovenije. To nam bo omogočilo slediti posamezne jate na njihovi poti čez Slovenijo in povečalo znanje o njihovi selitveni strategiji čez naše kraje.

Povprečna velikost jat opazovanih žerjavov v jeseni 2025 je bila 140, spomladi 2026 pa 160 osebkov. Čeprav je povprečna velikost jat med večjimi doslej zabeleženimi, pa še vedno precej zaostaja za jatami v jeseni 2024 (195), ter spomladi 2024 (183) in 2025 (181). V obdobju 2025/2026 smo opazovali 34 jat večjih od 500 žerjavov (Slika 2), od tega 15 v jeseni in 19 spomladi. Največja prešteta jata je v jeseni štela 1320, spomladi pa 1800 žerjavov. V jeseni sta bili opazovani še dve jati z več kot 1000 žerjavi. Vse štiri smo opazovali v okolici Ptuja in v Slovenskih goricah. Vse zelo velike jate (> 500) so bile opazovane v skraj ravni črti med Vipavsko dolino in Goričkim, iz katere še najbolj odstopata opazovanja na Goričkem in Cerkniškem jezeru.

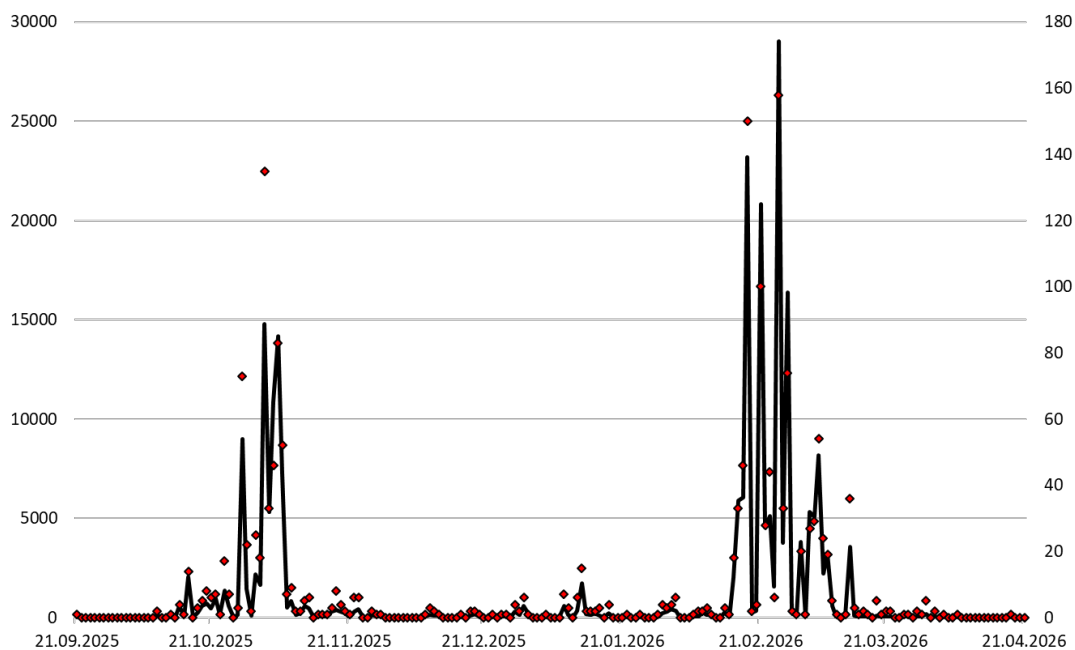

Slika 2: Velikostni razredi opazovanih jat žerjavov v obdobju jesenske in pomladanske selitve 2025/2026.

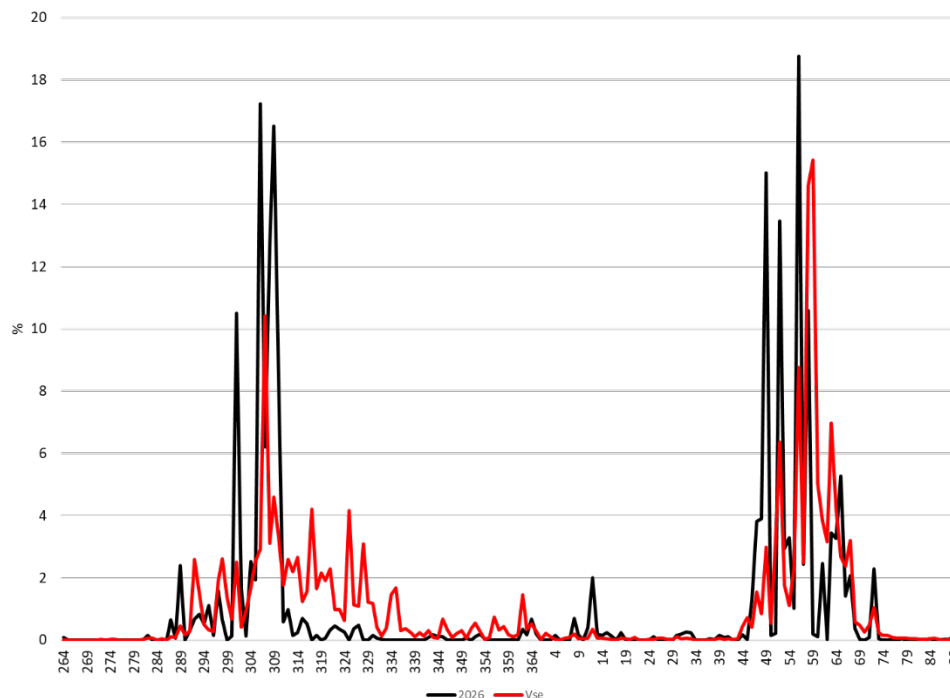
3. Obdobje selitve

Prve žerjave na jesenski selitvi smo v letu 2025 opazovali že konec septembra (21. 9.), zadnje pa konec januarja (25. 1.), ko se je že začela selitev na gnezdišča (18. 1.; Slika 3). Višek selitve je bil med 16. 10. in 6. 11., ko smo kar enajstkrat presegli 1000 prešteti žerjavov. Več kot 10 % vseh zabeleženih žerjavov v posameznem dnevu smo opazovali 28. 10. (9000), 2. 11. (14.773), 4. 11. (10.854) in 5. 11. (14.165). V obdobju od 2. do 6. 11. smo skupaj opazovali kar 61 % vseh žerjavov, od 28. 10. do 6. 11. pa kar 77,8 %. Posamezne jate smo zvezno opazovali vse do konca novembra, z nekaj prekinitvami pa še cel december in v januarju. Januarja smo opazovali največ žerjavov doslej (4523), oz. kar 43,7 % vseh doslej v januarju prešteti žerjavov.

Po zgodnjem začetku spomladanske selitve, ki je bila prvič zamaknjena kar v januar, so se jate žerjavov s presledki pojavljale ves februar. Prvič smo več kot 1000 žerjavov prešteli že 15. 2. Več kot 10.000 žerjavov smo opazovali kar štirikrat, od tega trikrat več kot 20.000. Največ, 29.009, smo opazovali 25. 2. 2026. Višek selitve žerjavov čez Slovenijo je bil v primerjavi s prejšnjimi leti rekordno dolg. Med prvim in zadnjim dnevom z več kot 1000 žerjavi je minilo kar 27 dni. Kljub temu pa smo v tednu med 21. 2. in 27. 2. opazovali kar 62,3 % vseh žerjavov. Spomladanska selitev se je zavlekla v začetek aprila, čeprav je bila že v drugi polovici marca zanemarljiva.

Slika 3: Prikaz obdobja selitve žerjavov med 21. 9. 2025 in 21. 4. 2026. S kvadratom je označeno število opazovanih jat, s črto pa ocenjeno število osebkov.

Slika 4: Prikaz primerjave obdobji selitve žerjavov jeseni 2025 in spomladi 2026 z obdobjem selitve vseh let doslej.

V primerjavi z opazovanji preteklih obdobj smo v jeseni 2025 bolj izrazito zgostitev opazovanj zabeležili konec oktobra in začetek novembra (Slika 4). V preteklih letih je bilo več žerjavov opazovanih tudi v drugi polovici novembra in v decembru. Je pa bil izrazit dvig opazovanj konec januarja, ko smo opazili že prve jate na povratni selitvi.

Spomladanska selitev se je od preteklih let razlikovala predvsem po večjem številu žerjavov na začetku obdobja selitve. Trajanje selitve in konec pa sta bila podobna. Zaradi zgodnejše selitve je bil zamaknjen tudi višek selitve. V preteklih letih je bil višek selitve 28. 2., leta 2026 pa smo pred tem datumom zabeležili kar tri primerljive viške.

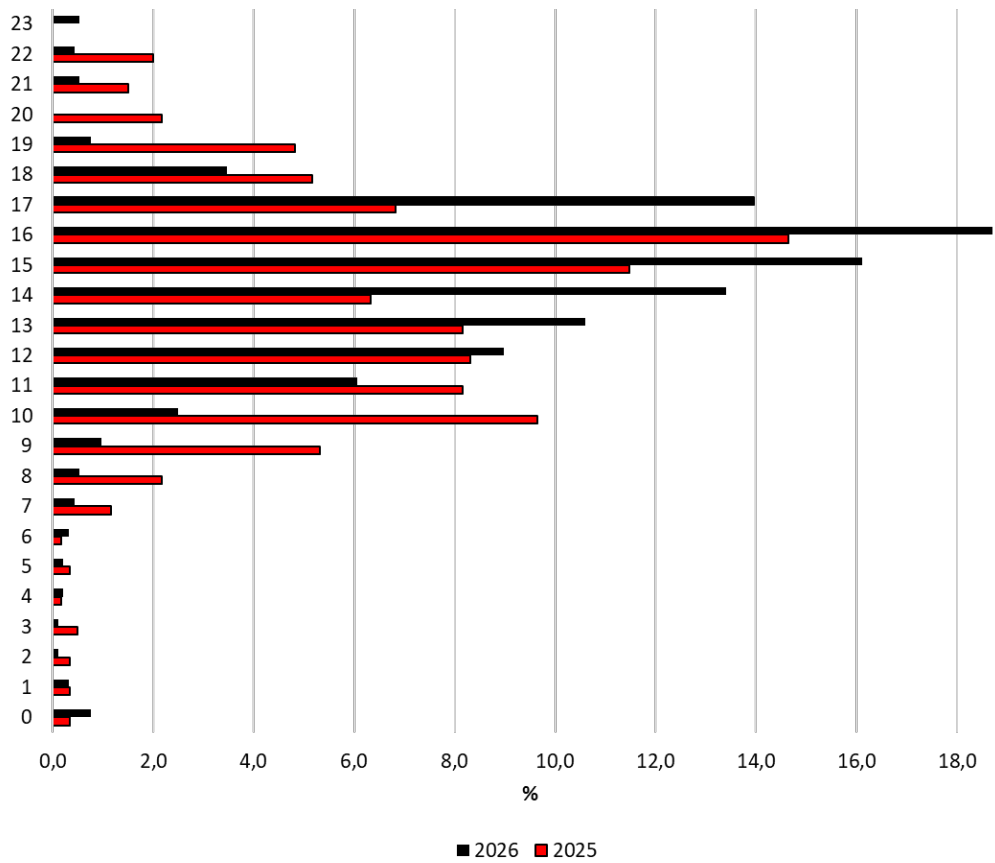
4. Značilnosti selitve

Največ žerjavov je jeseni 2025 priletelo iz SV (41,5 %), nekoliko manj pa iz V (35,7 %). Opazno število je v jeseni priletelo samo še iz severa. V skladu s smerjo prihoda je bila tudi smer odhoda, le v malo drugačnem razmerju (JZ: 41,5 %, Z: 35,0 %, J: 7,1 %). Podobne smeri so prevladovale tudi spomladi 2026, ko jih je največ priletelo iz JZ (43,3 %) in Z (37,9 %) ter odletelo proti SV (42,6 %) in V (39,9 %). Čeprav obstajajo lokalne razlike, je to tudi smer generalne selitve žerjavov čez Slovenijo. V Slovenijo v glavnem priletijo iz Z, a se že kmalu obrnejo proti SV in tej smeri večinoma sledijo do SV Slovenije, a lahko vmes marsikje zavijejo proti V Sloveniji.

Največ žerjavov smo opazovali zelo visoko (> 500 m), in sicer 58,4 % v jeseni in kar 69,4 % spomladi. Najmanj smo jih opazovali blizu tlom (< 200 m) in sicer 7,6 % v jeseni in samo 5,5 % spomladi. Manjše število žerjavov bližje tlom je smiselno, saj so ob za selitev ugodnih dnevih razmere za selitev boljše na višjih višinah. Nižje se žerjavi selijo predvsem ob neugodnem vremenu, ki je lahko v obliki povečane oblačnosti ali ob močnejšem nasprotnem vetru. Nižje žerjavi letijo tudi ob iskanju ali zapuščanju počivališč, ki so pri nas maloštevilna.

Žerjave smo opazovali v vseh urah dneva (Slika 5), tako jeseni kot spomladi. Največ opazovanj smo zabeležili med 11. in 18. uro z viškom med 15. in 17. uro. V jeseni smo jih več zabeležili bolj zgodaj, tako da smo pomembno število žerjavov opazovali tudi med 8. in 11. uro. Spomladi je bila selitev bolj skoncentrirana v popoldanske ure in v štirih urah z največ opazovanji smo zabeležili kar 62,2 % vseh jat žerjavov. Za primerjavo - v štirih urah z največ opazovanji jeseni 2025 smo opazovali 44,1 % jat.

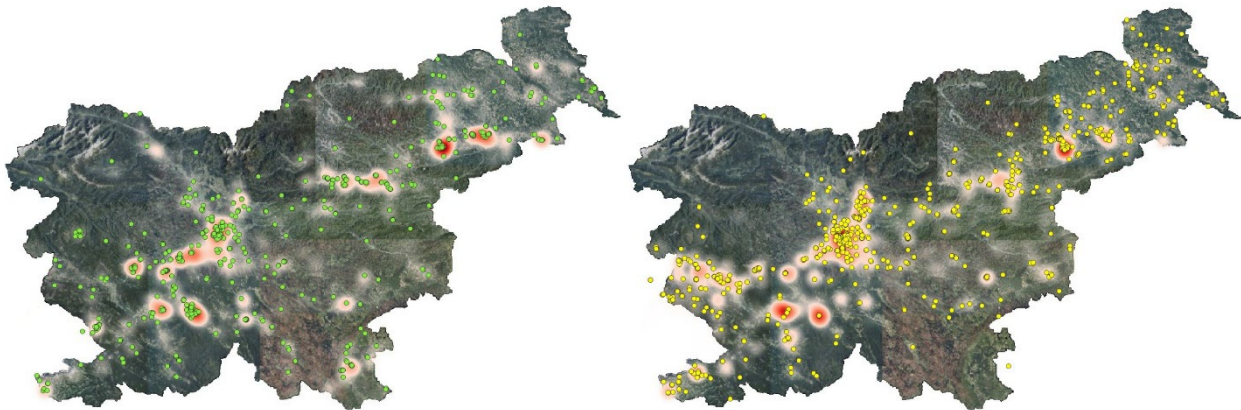
Kot v preteklosti, smo tudi v obdobju 2025/2026 večino žerjavov opazovali med selitvijo (2025: 97,4 %, 2026: 98,3 %). Na tleh smo jih opazovali le dober odstotek (1,2-1,5 %), kar je sicer manj od dolgoletnega povprečja (3,9 %). Skupno smo na tleh opazovali 52 jat, a le 11 jih je imelo več kot 100 žerjavov. Največja jata je bila zabeležena na Cerknškem jezeru in je po ocenah štela 700 žerjavov.

Slika 5: Časovna razporeditev opazovanj žerjavov čez dan ločeno po dveh selitvenih obdobjih.

5. Prostorska razporeditev selitve

Žerjave smo opazovali po večjem delu Slovenije, a je bila razporeditev opazovanj prostorsko zelo neenakomerno razporejena (Slika 6). V jeseni smo največ žerjavov opazovali v okolici Ljubljane, Vrhnike, Logatca, Črnega vrha, Postojne ter na Cerkniškem polju, Celjski kotlini, južnem Dravskem polju ter v okolici Ptujkega jezera. Največje praznine na zemljevidu opazovanj so v S in SZ Sloveniji, kjer smo v jeseni 2025 na površini približno četrtrine Slovenije zabeležili manj kot 15 jat. Spomladi so bila opazovanja nekoliko drugače razporejena. Še vedno smo jih veliko opazovali v okolici Ljubljane, a je bilo bistveno več opazovanj tudi v širši regiji, na Ljubljanskem barju ter med Trzinom, Domžalami in Kamnikom. V JZ Sloveniji je bilo največ žerjavov opazovanih v Vipavski dolini, na Krasu ter na obali. V SV Sloveniji smo opazovali več žerjavov v okolici Dramelj in Šenčurja ter na južnem Dravskem polju ter v okolici Ptujkega jezera. Znatno več žerjavov v primerjavi z jesenjo pa smo opazovali v Slovenskih goricah ter v Pomurju, občutno manj pa v JV Sloveniji, ko v Beli krajini nismo zabeležili niti enega opazovanja.

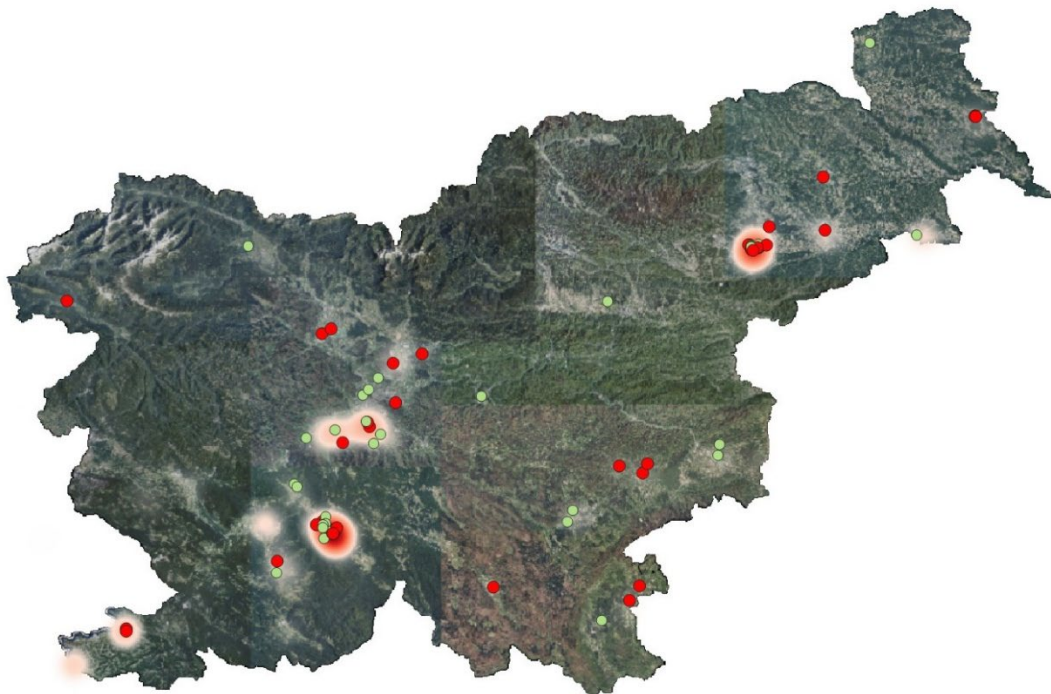
Slika 6: Razporeditev opazovanj žerjavov med jesensko selitvijo 2025 (levo) in med spomladansko selitvijo 2026 (desno). Na obeh zemljevidih so prikazane tudi zgostitve selitve iz preteklih let.

Tabela 1: Razporeditev žerjavov med posameznimi regijami Slovenije. Prikazane so samo regije, kjer smo jeseni 2025 ali spomladi 2026 prešteli več kot 3 % vseh ocenjenih žerjavov.

Regija Slovenije	Pomlad 2026	Jesen 2025
Savska ravan	11,5	7,5
Posavsko hribovje	11,3	5,4
Dravska ravan	9,8	25,2
Vipavska dolina	9,7	0,9
Ljubljansko barje	9,2	5,6
Slovenske gorice	5,8	3,9
Murska raven	5,0	2,1
Trnovski gozd, Nanos in Hrušica	4,7	3,0
Notranjsko podolje	4,2	7,1
Voglajnsko in Zgornjesoteljsko gričevje	3,1	2,1
Kras	2,6	3,2
Savinjska ravan	2,1	5,6
Cerkljansko, Škofjeloško, Polhograjsko in Rovtarsko hribovje	0,8	4,4
Bela Krajina	0,0	3,4

Razporeditev se tako pozna tudi na ravni širših regij. Največ žerjavov smo v jeseni opazovali v SV (32,6 %) in osrednji regiji (30,6 %), spomladi pa v osrednji (35,3 %) in SV Sloveniji (26,4 %). Jeseni smo v Z Sloveniji opazovali samo 15,2 % žerjavov, v V pa 48,5 %. Spomladi smo jih še vedno opazovali več na V, a je bilo razmerje nekoliko boljše. Na Z smo jih opazovali 22,2 %, na V pa 41,0 %. V obeh sezonah skupaj smo v SZ Sloveniji opazovali 12 jat, v severni 24, v JV 35 v južni pa 37. V obeh sezonah smo jih najmanj opazovali v SZ Sloveniji (2025: 9, 2026: 3).

Največ žerjavov na tleh smo pri nas doslej opazovali na Cerkniskem jezeru, Ljubljanskem barju, južnem Dravskem polju v okolici zadrževalnika Medvedce, v Naravnem rezervatu Škocjanski zatok ter v Krajinskem parku Sečoveljske soline. Manjše zgostitve opazovanj so še ob Nanoščici in Pivki ter ob Ptujskem jezeru in Naravnem rezervatu Ormoške lagune. Na teh območjih smo zbrali tudi največ opazovanj v jeseni 2025 in pomladi 2026.

Slika 7: Razporeditev opazovanih jat na tleh (rdeče pike) ter jat, ki so verjetno poskušale pristati, ali pa so vzletele (zelene pike) v obdobju 2025/2026. Na zemljevidu so prikazane tudi zgostitve pretelih opazovanje žerjavov na tleh.

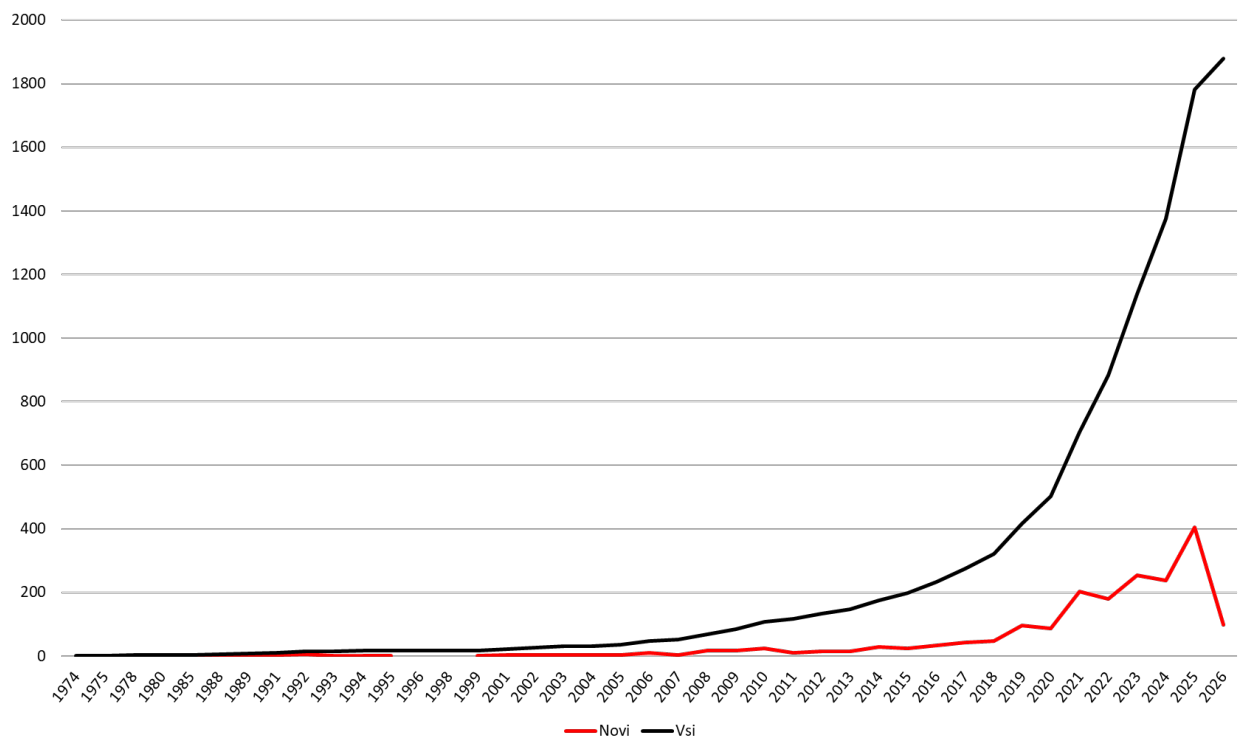
V zimi 2025/2026 smo zabeležili devet opazovanj, kjer je šlo zelo verjetno za žerjave, ki so prezimovali na območju Slovenije. Glavnino jat, ki so pri nas verjetno prezimile, smo zabeležili po nižinah, ki mejijo na Panonsko nižino.

Čeprav smo doslej zbrali že veliko poletnih opazovanj žerjavov, smo v letu 2026 prvič zabeležili letovanje. En osebek se je med koncem maja in koncem julija zadrževal na območju zadrževalnika Medvedce. Čeprav gnezdenja ni mogoče izključiti, je v tem primeru verjetno le šlo za letovanje. Žerjav je navadno znotraj zadrževalnika prenočeval in se občasno hranil, večji del časa pa je preživel neznano kje zunaj zadrževalnika.

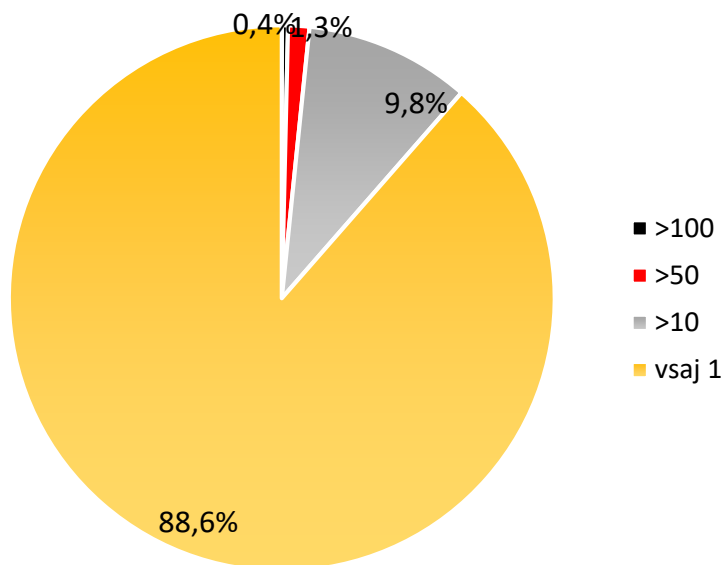
6. Prispevek prostovoljcev

Brez srčnih ljudi, ki vestno pošiljajo svoja opazovanja žerjavov, bi bilo spremljanje tako množičnega in časovno nepredvidljivega dogodka praktično nemogoče. K sreči podobno kot število žerjavov, skozi leta narašča tudi število njihovih zadovoljnih opazovalcev (Slika 8). Doslej sem podatke o žerjavih dobil od 1906 opazovalcev. Število je še večje, a so mnogi opazovalci posredovali še podatke znancev in sorodnikov, ki pa jih ne beležim posebej. Razveseljuje, da narašča tudi število novih opazovalcev. Največ novih smo zabeležili v rekordnem letu za žerjave, letu 2025, ko se jih je kar 405 pridružilo naši skupini. Po letu 2021, verjetno kot posledica aktivnega poziva na družbenih omrežjih, je podatke o opazovanjih žerjavov vsako leto posredovalo vsaj 180 novih opazovalcev.

Velika večina (88,6 %) opazovalcev je doslej prispevala manj kot deset opazovanj žerjavov. Več kot 50 opazovanj je prispevalo le 24 opazovalcev, več kot 100 pa le 7 (Slika 9). Dva opazovalca sta prispevala skupaj skoraj 750 opazovanj.

Slika 8: Skupno število vseh in novih opazovalcev, ki so v posameznem letu prispevali opazovanja žerjavov.

Slika 9: Razporeditev števila opazovanj, ki so jih prispevali posamezni opazovalci.

Velika večina opazovalcev (1178) je svoja opazovanja žerjavov poslala samo eno leto. To je razumljivo glede na to, da je v zadnjih dveh letih bilo več kot 500 novih opazovalcev. Med tistimi, ki svoje podatke pošiljajo že več let, je 54 takih, ki svoja opazovanja pošiljajo že 10 let, dva pa taka, ki svoje podatke prispevata že več kot 20 let.

7. Zaključna misel

Žerjavi so markantne ptice, ki navdušujejo že s svojo pojavo. Spadajo v eno izmed srečnih vrst v Evropi, katerim gre v zadnjih desetletjih dobro. Gre jim celo tako dobro, da se lahko upravičeno sprašujemo, kdaj bomo imeli možnost opazovati prve mladiče, ki bodo zrastle pri nas. Prav tako je samo vprašanje časa, ko bomo lahko rekli, da žerjavi pri nas v prezimujejo in si jih ne bomo delili s sosednjimi državami kot doslej. Spremljanje žerjavov nam je odgovorilo na mnogo vprašanj, a še kar nekaj jih bomo imeli možnost odgovoriti. Glede na navdušenje, ki ga čutimo ob opazovanju naših sivih nežnih velikanov ter glede na število novih opazovalcev, se lahko z upravičenim upanjem veselimo naslednjih selitvenih sezon.

Poplava podatkov, ki sem jim priča v zadnjih letih, ko je v zadnjih šestih letih opazovanih več kot 1000 jat na leto, oz. v zadnjih dveh letih, ko je opazovanih več kot 1000 jat v sezoni, pa bo morala

kmalu prinesiti tudi spremembe v zbiranju podatkov. Do takrat pa vas prosim za malo potrpljenja, da se skupaj prebijemo sezono po sezono.

Gru gru.

